

Rekentaal als springplank naar schoolsucces!

Wij zijn laatstejaarsstudenten van de opleiding lager onderwijs van de Thomas More-hogeschool te Vorselaar. Binnen het vak 'Innovaties in Onderwijs' kozen we voor de lijn 'MeerTAAL'. In de huidige maatschappij komen leraren steeds meer in contact met anderstalige nieuwkomers. Wij deden daarom onderzoek naar de ondersteuningsbehoeften van anderstalige nieuwkomers op het vlak van rekentaal.

We horen u al denken, waarom zouden ze de vakken rekenen en taal nu plots samennemen? Wees gerust, het blijven twee aparte vakken. Toch hebben ze meer met elkaar te maken dan u denkt. Iemand die de Nederlandse taal niet machtig is, zal u niet begrijpen als u vraagt om tien appels bij in de fruitmand te leggen of de taart te verdelen in zes gelijke delen. Ze zullen het misschien even hard horen donderen in Keulen als u, toen u de term rekentaal voor het eerst las.

Nu zouden we graag willen dat u even met mij in gedachten wegzinkt. U loopt door een drukke winkelstraat in België. Welke nationaliteiten komt u allemaal tegen? Inderdaad, een heleboel. U kan zich niet voorstellen dat u vandaag over straat wandelt en enkel 'typisch blanke Vlamingen' tegenkomt. Zet uw oogkleppen maar weer af, want de realiteit is dat we een samenleving hebben met superdiversiteit. In Vlaanderen is er een mengelmoes van nationaliteiten. Dit heeft ook gevolgen voor ons onderwijs.

Kinderen en jongeren die nog niet lang in België wonen en die niet voldoende Nederlands spreken of begrijpen om de lessen te volgen, noemen we anderstalige nieuwkomers. Ze komen hier in België aan en worden naar een school in de buurt gestuurd. Deze leerlingen moeten dan op een korte termijn heel wat nieuwe informatie bijleren. U denkt misschien: 'Het is het belangrijkste dat ze de Nederlandse taal leren. De cijfers kennen ze al, dus met wiskunde kunnen ze meteen mee.' Wel, dan moeten we u teleurstellen. Als we aan u vragen 'Podijeliti četiri na dva dijela?', weet u dan wat u moet doen? We vermoeden dat u niet weet dat u vier in twee gelijke delen moet verdelen.

U zal ervan versted staan hoeveel taal er bij wiskunde komt kijken. Geen enkel vak is taalvrij, ook wiskunde niet. Wanneer u nog steeds denkt dat wiskunde enkel bestaat uit cijfers en getallen, dan bewijzen we het tegendeel met enkele voorbeelden: vermeerder, vermenigvuldig, liter, euro, boven, uur, ... en we kunnen nog wel even doorgaan. Het gaat verder dan enkel kale sommen en maaltafels. De leerlingen moeten de opgave kunnen lezen, hun werkwijze verwoorden en ook een antwoord formuleren. Bij het maken van wiskundeoefeningen steunen ze dus de hele tijd op taal. Deze talige begrippen die bij rekenen aan bod komen, noemen we rekentaal. Begrijpt u nu waarom taal en rekenen zo nauw met elkaar samenhangen?

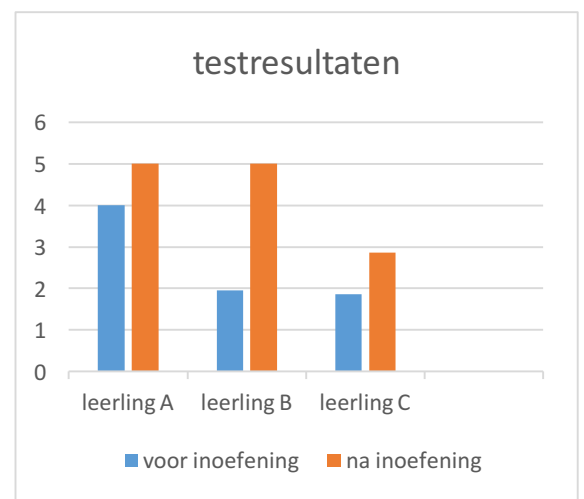
Natuurlijk is het belangrijk dat we de anderstalige nieuwkomers op een gepaste manier ondersteunen, zodat ze zo snel mogelijk de basis van rekentaal meekrijgen. Het kan zijn dat u als leerkracht met de handen in het haar zit en uzelf afvraagt: 'Hoe kan ik anderstalige nieuwkomers

ondersteunen op het vlak van rekentaal? Met werkblaadjes? Prenten? ...?' Wel, We houden u niet langer in spanning. De vraag die u zich stelt, hebben wij onderzocht.

In de literatuur komen steeds dezelfde voorwaarden terug om rekentaal aan te leren. Het is belangrijk om met de anderstalige nieuwkomer in interactie gaan door ze de rekenkundige begrippen te laten verwoorden en hierop feedback te geven. Daarnaast is het ook van belang dat ze de rekentaal zelf concreet ervaren, door met echte materialen zoals blokjes, een klok, ... te werken. Het aanbieden van een duidelijke context is ook noodzakelijk. Vraag bijvoorbeeld niet hoeveel 2 plus 5 is, maar 'doe twee appels bij vijf appels'.

Met deze inzichten in ons achterhoofd wilden we spelmaterialen ontwikkelen. Alvorens daaraan te beginnen, hebben we eerst een leerlijn rond rekentaal opgesteld, gebaseerd op de ontwikkelingsdoelen en eindtermen. Per doel hebben we vervolgens opdrachten in spelvorm uitgewerkt. Met deze spelmaterialen willen we ervoor zorgen dat de anderstalige nieuwkomers op een speelse manier de rekentaal kunnen verwerven. Het is de bedoeling dat de leerlingen de opdrachten met rekentaal steeds zelf uitvoeren met concreet materiaal en dat ze de rekentaal ook luidop verwoorden. Als ze het woord 'op' leren bij de plaatsbepalingen, dan moeten ze effectief het mannetje op het huisje zetten. De oefening 'vermeerder drie met twee' moeten ze met echte blokken uitvoeren. U heeft zo wel een idee gekregen over wat we bedoelen met materiaal om de rekentaal te ondersteunen.

We moesten natuurlijk nagaan of onze spelmaterialen ook wel effectief ondersteuning bieden bij het aanleren van rekentaal. Hiervoor hebben we de hulp ingeschakeld van drie assistenten. Een anderstalige nieuwkomer uit het eerste, het derde en het vijfde leerjaar, waarvan de jongste en de oudste nog maar een maand in de school zijn. We hebben bij deze drie anderstalige nieuwkomers twee testen afgenomen met een hele hoop rekentaal: een begintest en een eindtest. Niet zo'n veilige situatie dus, maar we hebben er alles aan gedaan om het hen zo comfortabel mogelijk te maken: we zijn begonnen met een korte kennismaking en het spelen van een spelletje, we lieten hen de keuze of ze zelf schreven of wij dat voor hen deden, we gaven veel positieve bevestiging, ... Na het afnemen van de begintest zijn we samen met de leerlingen aan de slag gegaan met onze spelmaterialen om de ontbrekende rekentaal verder aan te brengen. Natuurlijk hangen de resultaten af van leerling tot leerling, maar algemeen merkten we vooruitgang. De leerlingen maakten minder fouten bij het afleggen van de tweede test. Dit kan u zien in bijgevoegde grafiek. Op een korte tijd hebben de leerlingen dus heel wat rekentaal bijgeleerd. Van een succes gesproken!

Rekentaal is de basis om verdere wiskundige kennis te ontwikkelen. Bij het aanbrengen hiervan is het belangrijk dat we met concrete materialen aan de slag gaan in functionele contexten. De interactie en de concrete werkwijze verhogen niet alleen het inzicht in de rekentaal, maar uiteindelijk ook het welbevinden van de leerling. Is dat niet het doel van elke leerkracht?